

In honorem

Danilo Gheno 60 éves*

Danilo Gheno, a Padovai Egyetem finnugor és magyar szakának vezetője 2004. május 8-án töltötte be 60. életévét. A nemzetközi finnugrisztika ismert alakja 1969-ben szerezte meg diplomáját Padovában, orosz–magyar szakon. Már egyetemi évei alatt is többször járt ösztöndíjjal Magyarországon, Finnországban, Németországban és az akkori Szovjetunióban, 1972-től pedig három éven át a szegedi egyetem olasz tanszékén dolgozott lektorként.

1975-ben sikeresen megpályázta a firenzei egyetemen kiírt állást, ahol rövidesen docenssé nevezték ki. A nyolcvanas évek második felében a turkui egyetem vendégtanáraként működött. A kilencvenes években a magyar szak vezetője lett Firenzében, s 1999-ben tért vissza „anyaegyetemére”, Padovába.

Danilo Gheno nagyon fontosnak tartja a nemzetközi kapcsolatok ápolását. Több évet töltött külhonban lektorként, vendégtanárként, emellett a hungarológiai Erasmus-program egyik leglelkesebb szervezője, melynek keretében rendszeresen tart előadásokat, kurzusokat Jyväskylä, Tartu, Debrecen, Bécs, Hamburg, Berlin és Párizs magyar, ill. finnugor tanszékein. Ugyanakkor azt is fontosnak tartja, hogy a diákjai is megismerkedjenek a nemzetközi lehetőségekkel: tanítványait rendszeresen küldi a magyar és finn nyári egyetemekre.

Az ünnepelt finnugrisztikai munkásságnak legfontosabb tétele az erza-mordvin névutókról írott disszertációja, amely két részletben jelent meg a Nyelvtudományi Közleményekben, 1975–76-ban (NyK 77/1: 45–56, 78/1: 39–70). Emellett a mordvin nyelvészet számos egyéb kérdésével (tagadás, a névszók határozottsága, a mordvin nyelvi egység kérdése) foglalkozott és foglalkozik a mai napig.

Több, a volgai alapnyelvet érintő tanulmánya (pl. *Havaintoja mordvalais-tšeremissiläisistä kieliopillisista yhtäläisyyksistä*, CIFU-5/VI: 77–82. Turku 1981; *Megjegyzések a mordvin és cseremiszi közti grammatikai egyezésekről*, NyK 83/1: 114–121) megkerülhetetlen a kérdés kutatói számára. Ezekben az

* Ehelyütt szeretném megköszönni Fábián Zsuzsanna tanárnő segítségét, aki az ünnepelt bibliográfiai adatait rendelkezésemre bocsátotta.

írásaiban Gheno logikus gondolatmenettel, világos okfejtéssel bizonyítja, hogy nyelvészeti, grammatikai alapokon semmi okunk feltételezni a kérdéses alapnyelv meglétét.

Danilo Gheno jelentős hungarológiai, kontrasztív nyelvészeti munkásságából nehéz „mazsolázni”. A legfontosabb művek közé sorolom a Fábíán Zsuzsannával együtt készített *Italianizmusok. Olasz közmondások, szólások, olaszos fordulatok* (Szeged 1975) c. egyetemi jegyzetét, amely az 1986-os, Akadémiai Kiadónál megjelent, négy kiadást megért *Italianizmusok* c. könyv alapjául szolgált. Ennek új, átdolgozott változata, az *Olasz–magyar kifejezések és szólások szótára* a szegedi Grimm Kiadónál jelent meg 2003-ban.

Hasonló műfajú a Zaicz Gáborral együtt írt könyve (*Verba manent. Suomi-unkari-italia fraseologia*), amely a Jyväskyläi Egyetem Hungarológiai Intézete által kiadott Hungarológiai Füzetek sorozatban jelent meg 2001-ben. Ennek előzményének tekinthető a Turkuban finn kollégákkal együtt készített *Espressioni idiomatiche italiano-finniche / Italialais-suomalaisia idiomaattisia ilmaisuja* (1993). Magyar–olasz kontrasztív nyelvészeti munkái közül feltétlenül megemlíteném a magyar mondatok elsajátításának nehézségeivel foglalkozó tanulmánya (HungBeitr. 12: 39–42. Jyväskylä 1999) és az olasz nyelvjárásoknak a magyarra gyakorolt hatását taglaló írása (*Studi linguistici offerti a Gabriella Giacomelli dagli amici e dagli allievi*, Firenze 1997, 147–152).

A köszöntő sorokat író személy számára különösen kedves Ghenónak a Debreceni Nyári Egyetemhez fűződő kapcsolata. Danilo barátom annak idején még diákként koptatta az intézmény padjait, hogy évtizedekkel később mint vendégelőadó térjen ide rendszeresen vissza. Nevéhez fűződik a Keresztes László által írott *Hungarolingua Grammatica* olasz változatának elkészítése.

Az ünnepelt különösen szívén viseli a magyar kultúra olaszországi terjesztését, népszerűsítését. Ennek éppúgy részei a magyar tudósokat (pl. Sajnovicsot, Gyarmathit, Tóth Lászlót, Fogarasi Miklóst és Fábíán Pált) méltató írásai, mint az Esterházy Péterről szóló szócikk az *Enciclopedia Italiana* 2000. évi kiadásában. Emellett közölt tanulmányt Karinthyról és Balassiról is.

Itt kell megemlítenem szakfordításait is, melynek segítségével az olaszországi szakemberek, diákok, nyelvészet iránt érdeklődők jobban megismerhetik a magyar nyelvészek munkásságát. Ő ültette át olaszra Gomboz Zoltán jelentéstani és nyelvtörténeti válogatott tanulmányait (Bologna 1973), Károly Sándor jelentéstaniát (Nápoly 1980), Hajdú Péter uralisztikai tankönyvét (Torino 1992) és Benkő Loránd *A történeti nyelvészet alapjai* c. opuszát (Padova 2000).

Igazságtalanok lennének, ha Danilo Ghenót csak mint hungarológust mutatnánk be, s fennológiai munkásságát háttérbe szorítanánk. Szóljunk ezért a Kalevalával és a Kanteletarral foglalkozó írásairól, valamint az *Enciclopedia Italiana* számára Väinö Linnáról és Pentti Saarikoskiról írott szócikkeiről is.

Az ünnepelt több jeles nyelvészeti társaságnak (Società Italiana di Glottologia, Sociétés Finno-Ougrienne, Centro Interuniversitario per gli Studi Ungheresi in Italia) tagja. Hosszú ideig szerkesztője volt a Firenzében megjelenő *Quaderni del Dipartimento di Linguistica* és a *Ponto Baltica* c. folyóiratnak.

Még egy dolgot szeretnék feltétlenül hangsúlyozni: egy ilyen életpályát a legritkább esetben lehet befutni, egy ilyen életművet a nagyon nehezen lehet létrehozni a családi háttér nélkül. Az ünnepelt neje, Katalin asszony és lányuk, Vera – mindketten diplomás bölcsészek – nemcsak az otthoni légkör, a családi hangulat felelősei, hanem olyan szakmai partnerek is, akik mindig segítenek, mikor a családfő el-elakad a fordítások labirintusában.

Kedves Danilo, kívánom Neked, hogy a 70., majd 75., 80. (stb.) születésnapodon is jó egészségben olvasd a FUD 21., 26., 31. (stb.) számában írott köszöntőinket!

MATICSÁK SÁNDOR